

УДК 623.438.001.5

О.М. Купріненко

Центральний НДІ озброєння та військової техніки Збройних Сил України, Київ

ОБГРУНТУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНИХ ТИПІВ БОЙОВИХ БРОНЬОВАНИХ МАШИН

Розглянуто тенденції розвитку збройної боротьби. Наведено особливості застосування бойових броньованих машин у мережецентричних бойових діях. Обґрунтовано принципи формування перспективних типів бойових броньованих машин.

Ключові слова: мережецентричні бойові дії, перспективні типи бойових броньованих машин.

Вступ

Постановка проблеми. Найбільш вагомий вплив на збройну боротьбу та на форми її ведення здійснює процес удосконалення зброї. Вирішальне значення в цьому процесі має передбачення характеру майбутньої війни, ролі в ній різних видів озброєння та способів його бойового застосування.

Досвід воєнних конфліктів та миротворчих операцій останніх десятиріч свідчить, що бойові броньовані машини (ББМ) відіграють важливу роль у вирішенні задач як під час ведення бойових дій, так і в таких формах застосування сухопутних військ як стабілізаційні дії, міжнародні миротворчі, антитерористичні та спеціальні операції.

В той час, склад існуючого парку ББМ, сформованого у 80-х роках минулого століття, визначався вимогами воєнної доктрини, прийнятої після Другої світової війни, та орієнтованої на ведення бойових дій в умовах застосування ядерної зброї. Питання застосування ББМ розглядалися стосовно до глибоких «лінійних» фронтових та армійських операцій.

Зміна поглядів на застосування засобів масового ураження та широке застосування новітніх систем звичайного озброєння суттєво змінили характер ведення сучасної збройної боротьби. Постійне удосконалення та зростання потенціалу сучасних засобів ураження, підвищення глибини, швидкості, точності та вибіркості їх впливу загострює проблему ефективності бойового застосування ББМ. Це обумовлює необхідність створення зразків ББМ, які повинні бути адаптовані до нових умов ведення збройної боротьби.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз існуючих підходів до створення ББМ показав, що вони мають еволюційний характер та ґрунтуються на принципі симетричного розвитку, який передбачає порівняльну оцінку близьких за призначенням або однотипних зразків та створення аналогів вже існуючих. Реалізація зазначеного принципу відбувається, як правило, шляхом удосконалення тактико-технічних характеристик існуючих типів ББМ. Але в сучасних умовах економічного розвитку

держави, спроби добитись паритету в розвитку зразків ББМ з економічно більш сильним противником неминуче ведуть до відставання.

На теперішньому етапі розвитку ББМ, у зв'язку з вичерпуванням конструктивних резервів та насиченням характеристик існуючих типів, повинні бути знайдені шляхи підвищення ефективності бойового застосування ББМ з урахуванням економічних можливостей держави. Пошук цих шляхів неможливий без аналізу характеру майбутньої збройної боротьби, ролі в ній ББМ та способів їх бойового застосування. Тому **метою статті** є розробка принципів формування перспективних типів ББМ на основі результатів аналізу тенденцій розвитку збройної боротьби.

Основний матеріал

В кінці ХХ століття американськими військовими аналітиками були проведені дослідження війн та воєнних конфліктів у світі, починаючи з ХVІ століття. В результаті проведених досліджень були виявлені основні тенденції, які свідчать про те, що [1]:

війни ведуться опозиційними рухами, терористичними організаціями, повстанцями та ін.;

кожне наступне покоління війн відрізняється все більшою розосередженістю військових формувань, а майбутні війни будуть характеризуватись ще більшим охоптом. Прикладом цьому може бути розширення зони відповідальності формувань бригадного рівня сухопутних військ США з 8 км по фронту та 12 км в глибину в період Другої світової війни до 50 км по фронту та 65 км в глибину під час операції «Буря в пустелі»;

зменшується залежність військових формувань від централізованого тилового забезпечення, що забезпечує необхідний рівень розосередженості формувань під час ведення бойових дій, високу мобільність, самодостатність та здатність виконувати задачі на протязі тривалого періоду у віддаленні від основних баз постачання;

підвищується маневреність формувань замість зосередження основних зусиль на одному напрямку, що є порушенням одного з основних принципів воєнного мистецтва для так званих «лінійних» бойових дій;

зміщується акцент з простого фізичного знищення противника на подавлення його морального духу та можливостей здійснювати опір.

При цьому американськими аналітиками підкреслюється, що основний акцент в майбутніх війнах та збройних конфліктах буде зроблено на невеликі за розміром бойові формування, які виконують різноманітні задачі від проведення широкомасштабних бойових операцій до операцій зі стабілізації обстановки та підтримання миру.

Зміни характеру збройної боротьби пов'язані з розширенням просторових та скороченням часових показників вирішення задач. Розширення просторових показників вирішення задач обумовлено еволюційним розвитком воєнного мистецтва від концепції масової армії в часи Наполеона, «лінійної стратегії» у другій половині XIX – початку XX ст., теорії глибокої операції в роки Другої світової війни до формування теорії об'ємної операції в кінці XX ст. [2-4]. Збройна боротьба приймає об'ємний наземно-повітряно-космічний характер з одночасним веденням взаємопов'язаних бойових дій на землі, в повітрі та в космосі.

Зміни часових показників збройної боротьби характеризуються збільшенням періоду її підготовки та зменшенням часу вогневого впливу на противника. Необхідність тривалої та ретельної підготовки та швидкоплинності сучасних воєнних конфліктів пояснюється недоцільністю ведення тривалих та виснажливих війн. В сучасних умовах значно простіше досягти мети воєнного конфлікту довготривалою економічною та інформаційно-психологічною боротьбою.

На рубежі XXI століття у війні багатонаціональних сил США та НАТО проти Югославії почалася епоха принципово нових війн [5]. Досягнення в області інформаційних технологій та їх широке використання у військовій сфері створили передумови для переходу від концепції «платформно-центричної війни», яка передбачає досягнення перемоги за рахунок кількісної переваги сил та засобів, до концепції «мережецентричної війни», суть якої полягає у створенні сприятливих умов для більш ефективного їх застосування [6, 7].

За останнє десятиріччя все більш актуальним та пріоритетним напрямком реформування збройних сил більшості країн світу є забезпечення всебічної інтеграції, підвищення рівня взаємодії, а також досягнення синергетичного ефекту шляхом реалізації принципів нових мережецентричних концепцій та інтеграції систем управління, зв'язку, розвідки та ураження [1].

Вирішальним фактором успішного виконання завдань бойовими формуваннями є завоювання інформаційної переваги над противником в усіх видах бойових дій [8], яка полягає у досягненні більш глибокого усвідомлення та розуміння бойової обстановки у будь-який момент часу, у випередженні противника в розвідці, визначенні його слабких

місць, у виборі способу дій та в прийнятті рішення на раціональне застосування сил та засобів.

Один з авторів теорії мережецентричного протистояння та відомий експерт корпорації RAND Джон Арквілла (John Arquilla) сформулював три правила успішного ведення мережецентричних бойових дій: багато невеликих переможуть нечисленних великих («Many and Small» Beats «Few and Large»); пріоритетність раннього виявлення противника (Finding Matters More Than Flanking); формування зграй (груп) для нанесення ударів одночасно з різних напрямків (Swarming Is the New Surging) [8].

Нові формування, що використовують перспективні мережецентричні концепції, повинні, на думку автора, застосовувати нову тактику дій, так звану «тактику рою» (тактику бойових груп), яка полягає в тому, що розгорнуті системи бойового управління, зв'язку та розвідки дозволяють кожному бойовому засобу на полі бою бачити розташування інших бойових засобів, навіть в умовах відсутності прямої видимості, та пересуватись не підтримуючи жорсткий бойовий порядок, а розосередивши його. Переваги такої тактики полягають в тому, що противнику складніше здійснювати атаку розосередженого формування, розширюється зона відповідальності таких формувань, а точна інформація про місцезнаходження своїх військ дозволяє атакувати противника одночасно з усіх напрямків. Джон Арквілла також відмічає, що у майбутньому формування, що застосовують «тактику рою», можна буде перемогти тільки застосуванням «тактики рою».

На основі аналізу розвитку, обсягів виробництва та існуючих запасів озброєння та військової техніки можна припустити, що в період до 2025 року ведення високотехнологічних бойових дій можливо тільки розвиненими у військовому відношенні країнами в рамках відносно нетривалих локальних війн та збройних конфліктів [10].

Реалізація принципів мережецентричної концепції для створення збройних сил є надзвичайно складною комплексною проблемою, пов'язаною з забезпеченням структурної ідентичності елементів мережі, їх інформаційної сумісності і т.ін. Витрати США на розробку та впровадження цієї концепції на сьогодні оцінюються в 200 млрд. дол. Росія, Китай та інші розвинені у військовому відношенні країни усвідомлюють, що створити мережецентричну систему, адекватну американській, в найближчому майбутньому їм не під силу [11, 12]. Тому кожна країна з урахуванням своїх економічних можливостей робить ставку на створення сил, систем та засобів, що забезпечать асиметричний вплив мережецентричному нападу.

На наш погляд, вітчизняним Збройним Силам (ЗС) не варто сподіватись на ведення війни з противником у відповідності до класичних принципів воєнного мистецтва. Необхідно також розглядати питання асиметричної протидії мережецентричному нападу з

урахуванням як позитивного, так і негативного досвіду закордонних країн. Збройні Сили України повинні бути здатними до ведення як мережецентричної, так і класичної (платформо-центричної) війни.

В концептуально-теоретичному відношенні модель мережецентричної війни є системою, що складається з трьох решіток-підсистем: сенсорної, інформаційної та бойової [8]. Основу цієї системи складає інформаційна решітка, на яку накладаються сенсорна та бойова решітки, що взаємно перетинаються. Елементами сенсорної підсистеми є «сенсори» (засоби розвідки), а елементами бойової – засоби ураження. Очевидно, що ББМ відносяться до бойової підсистеми. При цьому виникають питання: якими ж повинні бути перспективні типи ББМ? За якими принципами повинні формуватися їх концепції та технічний вигляд?

Для відповіді на ці питання проведемо аналіз вимог до формування угруповань військ та їх основних компонентів, які відповідають умовам ведення мережецентричних бойових дій. До цих вимог відносяться [13]:

стійкість – здатність ефективно виконувати усі покладені на них завдання;

відновлюваність – здатність до функціонування або відновлення боєздатності після ураження противником;

оперативність – здатність своєчасно реагувати на зміни обстановки;

гнучкість – здатність до генерування та реалізації різних варіантів досягнення мети;

інноваційність – здатність до застосування нових технічних засобів та нових способів вирішення задач;

адаптивність – здатність до зміни процесів виконання завдань та організаційної структури у відповідності до концепцій бойового застосування військ.

З усіх перерахованих вимог новими для формування угруповань військ є останні дві, які свід-

чать про те, що традиційні підходи до розробки ББМ та способів їх застосування в нових умовах ведення збройної боротьби є недостатніми. Розглянемо основні причини.

Характерною особливістю мережецентричних бойових дій є системоутворюючий характер. Він полягає у новому образі мислення в області системотехнічного синтезу та застосування складних бойових систем. Тому сутність мережецентричних війн показує абсолютно інший шлях створення та розвитку системи озброєння сухопутних військ. Він полягає в переході до масового створення менш універсальних за бойовими властивостями і тому суттєво більш дешевих типів ББМ, орієнтованих на системне (мережеве) їх застосування.

Однак, якщо не створено основу системи (інформаційну решітку) у вигляді розподілених пунктів управління, достатньої кількості засобів розвідки та обміну інформації відмовляться від розвитку існуючих дорогих типів ББМ поки ще завчасно. Тільки об'єднав в єдину систему усі різномірні та різновидові засоби (засоби розвідки, типи ББМ та системи управління ними), на основі комплексування їх можливостей можна досягнути переваги над системним угрупованням противника. Це є необхідною умовою забезпечення розосереджених дій та переміщень різних типів ББМ незалежно один від одного. Відповідно і результатом проектування є система, а не розробка (модернізація) непов'язаних між собою за завданнями, що виконуються, окремих типів ББМ.

Отже, підходити до формування перспективних типів ББМ необхідно як до якісно нової системи, призначеної не тільки для боротьби з окремими бойовими засобами або їх групами, а як до системи, яка бере участь у руйнуванні усієї системи нападу противника, та має мету – ураження у взаємодії з силами та засобами інших видів та родів військ ЗС.

Проведений вище аналіз дозволяє окреслити основні особливості застосування ББМ у мережецентричних бойових діях (рис. 1).

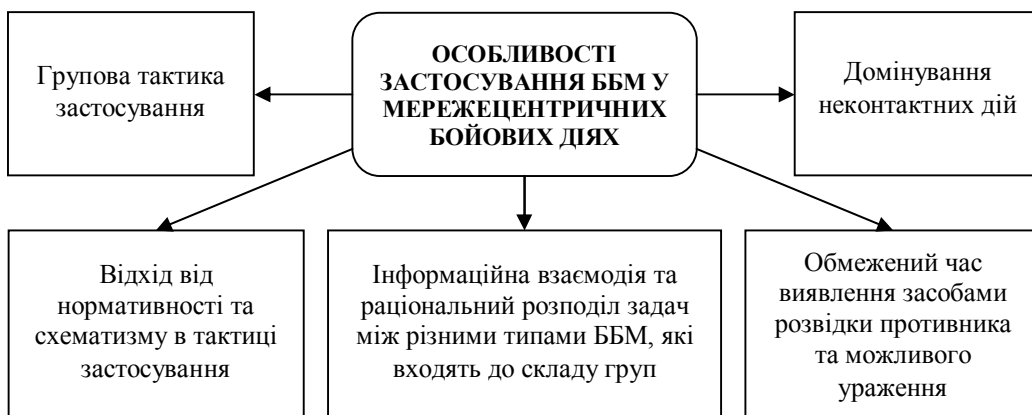

Рис. 1. Особливості застосування ББМ у мережецентричних бойових діях

До них можна віднести:

1. Группову тактику застосування – ведення високоманеврових ударних дій у складі великої

кількості розосереджених автономно діючих груп (підрозділів ланки рота-батальйон) на різних напрямках.

2. Розширення бойових можливостей шляхом тісної інформаційної взаємодії та раціонального розподілу задач між різними типами ББМ, які входять до складу груп (створення системи (мережі) взаємодоповнюючих бойових засобів).

3. Відхід від нормативності та схематизму в тактиці застосування ББМ.

4. Домінування неконтактних дій (дальнього вогневого ураження), яке є наслідком дії фактору випередження противника за дальністю розвідки та ураження цілей.

5. Ведення бойових дій в умовах надзвичайно обмеженого часу виявлення ББМ засобами розвідки противника та можливого ураження.

Традиційна (лінійна) тактика застосування ББМ втілила в себе багато з того, що було досягнуто під час розробки способів ведення бойових дій радянськими військами в роки Великої Вітчизняної війни, а також у післявоєнний період. Однак, за останні два десятиріччя вона зупинилась у своєму удосконаленні, в результаті чого в збройних конфліктах в Афганістані, Чечні та Іраку не показала свою колишню перевагу навіть у боротьбі з іррегулярними збройними формуваннями противника [14]. Концепції створення існуючих основних типів ББМ ґрунтувались саме на лінійній тактиці, яка на сьогоднішній день є застарілою. Еволюція тактики застосування та задач, що виконуються основними типами ББМ, наведена в таблиці, свідчить про невідповідність концепцій створення (призначення, задач) основних існуючих типів ББМ новим умовам ведення збройної боротьби.

Для такого типу ББМ як танк, що створювався як наступальний засіб для ведення бойових дій (перш за все прориву підготовленої оборони противника) при безпосередньому вогневу контакті, на сьогоднішній день відсутні позиційні форми протидієборства, зокрема, лінії зіткнення протидієборчих сторін та чітко виражені наступальні та оборонні дії. Для танкового протидієборства вже тепер характерний перехід від ближнього вогневого бою (з дистанції в середньому 600-800 м, як це було в минулому) до дальнього з дистанції 2000-2500 м та більше. На думку військових експертів, в перспективі за танком навряд чи залишиться роль лідера під час ведення бойових дій, оскільки «ефективність протидієтанкових средств уже теперь намного опережает защитные свойства танков, а в последующем этот разрыв будет неизбежно возрастать» [10, С.26]. Перенасичення сучасного поля бою (бойового простору) різними цілями приводить до того, що на танку неможливо реалізувати увесь необхідний комплекс вогневих можливостей, наприклад, для самостійної боротьби з малими цілями, що легко маскуються (живою силою), засобами повітряного нападу [15]. Для успішного вирішення таких задач необхідна тісна та безперервна взаємодія з іншими бойовими машинами.

БМП, яка, насамперед, була створена для захисту та підвищення мобільності піхоти, щоб встигати за танками та підтримувати їх, через недостатній рівень захищеності від сучасних засобів ураження втрачає одну з основних своїх функцій – перевозити о/с підрозділів механізованих військ. Низька ефективність ведення вогню з машини десантом, обумовлена недостатньою оглядовістю та ймовірністю виявлення цілей, незручність застосування зброї десантом з машини (стрільці заважають один одному), несприятливі умови для перебування десанту в замкненому об'ємі та ведення стрільби в умовах герметизації (що приводять до погіршення самопочуття о/с та неспроможності його переходу в атаку під час спішування) також свідчать про невідповідність концепції створення цього типу ББМ новим умовам ведення збройної боротьби.

Властиве для сучасної збройної боротьби різке підвищення інтенсивності інформаційних процесів, що відбуваються, викликає проблему інформаційної адаптації, координації та управління ББМ в нових умовах. Вирішення цих проблем є ключовим до зниження втрат ББМ під час ведення бойових дій.

Вищенаведене дозволяє зробити висновок про те, що в сучасних умовах ведення збройної боротьби виникає необхідність реалізації нового підходу до побудови як концепції окремого типу ББМ, так і усієї сукупності взаємодоповнюючих типів ББМ.

На теперішньому етапі розвитку ББМ, у зв'язку з вичерпуванням конструктивних резервів та насиченням характеристик існуючих типів, їх функціональною та інформаційною розрізненістю, поряд з традиційними шляхами підвищення технічного рівня ББМ повинні бути повністю використані резерви їх системної побудови. Бойова універсальність окремої ББМ трансформується в поняття універсальної на основі самоорганізації сукупності машин.

Враховуючи економічні можливості держави, на наш погляд, в основі альтернативного підходу до проектування перспективних типів ББМ, який відповідає сучасним умовам, повинен бути принцип асиметричного їх розвитку. Його сутність полягає не в нарощуванні тактико-технічних характеристик окремих типів ББМ, а в створенні сукупності взаємодоповнюючих типів ББМ, склад якої та характеристики бойових машин, що до неї входять, можуть змінюватись відповідно до бойових задач, які вирішуються.

В рамках запропонованого підходу підвищення ефективності бойового застосування ББМ забезпечується поєднанням необхідного рівня бойових можливостей сукупності взаємодоповнюючих типів ББМ та змінених тактичних принципів їх бойового застосування. В концепції розвитку системи озброєння сухопутних військ реалізація асиметричного принципу розвитку типів ББМ полягає у виборі різного типу та співвідношення типів ББМ, які мають конструктивно та технологічно єдину елементну базу.

Таблиця

Еволюція тактики застосування та задач, що виконуються основними типами ББМ

Тип ББМ, призначення, основні задачі, які передбачались на етапі створення	Друга світова війна		Воєнні конфлікти та миротворчі операції другої половини ХХ – початку ХХІ ст. (Афганістан, Чечня, Ірак)		Особливості застосування ББМ у мережецентричних бойових діях	Перелік невідомостей концепцій створення (призначення, задач) існуючих типів ББМ новим умовам ведення збройної боротьби		
	Тактика застосування	Задачі, які виконувались	Тактика застосування	Задачі, які виконувались				
<p>Танк</p> <p><i>Призначення</i> – наступальний засіб для ведення бойових дій при безпосередньому вогневому контакті з противником (ГОСТ В 21794-76).</p> <p><i>Основна задача:</i> прорив підготовленої оборони (руйнування оборонних споруджень, подавлення вогневих засобів) противника.</p>	Лінійна тактика в фронтових (армійських) оборонних та наступальних операціях. Зосередження зусиль на головному напрямку	Ураження танків, самохідної та польової артилерії, живої сили противника, руйнування укріплених вогневих точок	Групова тактика у складі броньованих груп під час рейдових, штурмових, пошуково-ударних дій.	Вогнева підтримка піхоти, десантів, охорона об'єктів, супроводження колон.	Групова тактика застосування – ведення високоманеврових ударних дій у складі великої кількості розосереджених автономно діючих груп (підрозділів ланки ротабатальйон) на різних напрямках. Відхід від нормативності та схематизму в тактиці застосування ББМ.	Відсутність позиційних (лінійних) форм протиборства (лінії зіткнення протиборчих сторін та чітко виражених наступальних та оборонних дій). Недостатній рівень захищеності від сучасних засобів ураження.		
<p>БМП</p> <p><i>Призначення</i> – перевезення підрозділів механізованих військ, ведення бою з машини і вогнева підтримка спішених стрільців (ГОСТ В 21794-76).</p> <p><i>Основні задачі:</i> захист піхоти (від ураження стрілецькою зброєю, зброї масового ураження), вогнева підтримка танків (ураження протитанкових засобів) та піхоти.</p>	–	–		Вогнева підтримка піхоти, десантів, охорона об'єктів, патрулювання, супроводження колон, перевезення підрозділів механізованих та інших родів військ			Розширення бойових можливостей шляхом тісної інформаційної взаємодії та раціонального розподілу задач між різними типами ББМ, які входять до складу груп (створення системи (мережі) взаємодоповнюючих бойових засобів).	Відсутність можливості вогневої підтримки танків (стосується БМП) та висока ймовірність ураження о/с, що перевозиться, через недостатній рівень захищеності від сучасних засобів ураження.
<p>БТР</p> <p><i>Призначення</i> – перевезення підрозділів механізованих військ до поля бою, їх вогнева підтримка при спішуванні, ведення бою з машини, перевезення зброї, військових вантажів на полі бою, буксирування причепів (ГОСТ В 21794-76, ГОСТ В 26868-86).</p> <p><i>Основні задачі:</i> захист о/с, що перевозиться (від ураження стрілецькою зброєю, ЗМУ), вогнева підтримка піхоти.</p>	–	–		Концентрація зусиль на окремих напрямках у поєднанні з розосередженням сил та засобів			Домінування неконтактних дій (дальнього вогневого ураження).	

В концепції розвитку типів ББМ асиметрія полягає в наданні їм нових властивостей, що дає можливість досягнути якісної переваги по усім або тільки по деяким найбільш важливим бойовим властивостям за рахунок інших при загальній перевазі по воєнно-економічній ефективності. Реалізація асиметричного принципу дає можливість створювати нетрадиційні типи ББМ технологічно спрощеного виконання та комплектації, які не мають закордонних аналогів. Все сказане дає змогу сформулювати основні принципи формування перспективних типів ББМ (рис. 2):

тричного принципу дає можливість створювати нетрадиційні типи ББМ технологічно спрощеного виконання та комплектації, які не мають закордонних аналогів. Все сказане дає змогу сформулювати основні принципи формування перспективних типів ББМ (рис. 2):

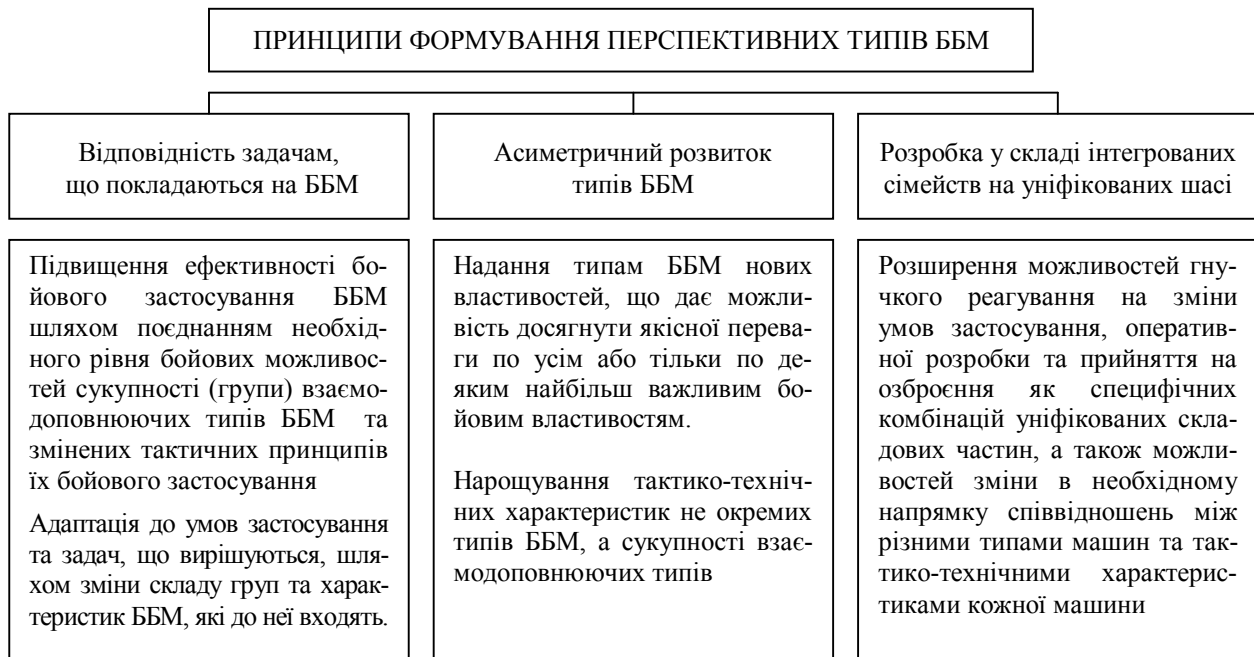

Рис. 2. Принципи формування перспективних типів ББМ

1. Відповідність задачам, що покладаються на ББМ.

Реалізація принципу полягає у підвищенні ефективності бойового застосування ББМ шляхом поєднання необхідного рівня бойових можливостей сукупності взаємодоповнюючих типів ББМ та змінених тактичних принципів їх бойового застосування.

В основі концепції створення перспективних типів ББМ повинна бути групова тактика застосування, яка полягає у веденні високоманеврових ударних дій у складі розосереджених автономно діючих груп (підрозділів ланки рота-батальйон) на різних напрямках. Необхідний рівень бойових можливостей повинен досягатись шляхом тісної інформаційної взаємодії та раціонального розподілу задач між різними типами ББМ, які входять до складу груп.

Загальними вимогами до перспективних типів ББМ повинні бути: висока мобільність, можливість ведення вогню без безпосереднього зіткнення з противником, низька вартість, малопомітність та завадозахищеність.

Вимога щодо можливості ведення вогню без безпосереднього зіткнення з противником є наслідком домінування в сучасних умовах ведення збройної боротьби неконтактних дій. Як вже відмічалось, це обумовлено традиційним суперництвом систем зброї, яке ведеться за такими показниками, як дальність дійсної стрільби та гранична дальність розвідки цілей. Комплексування в одному типі ББМ засобів виявлення, управління та ураження, на відміну від думки авторів [16], є недоцільним. По-перше, комплексування ускладнює зразок та суттєво підвищує його вартість. По-друге, ББМ з активними засобами виявлення противника є носієм демаскуючих ознак.

Вимога низької вартості зразка ББМ обумовлюється співвідношенням вартості цілі та витрат на її ураження, а також забезпеченням швидкого відновлення (виробництва) для поповнення втрат.

2. Неприпустимість симетричного розвитку перспективних типів ББМ, як принципу збереження паритету. Орієнтація на асиметричний розвиток типів ББМ.

Реалізація цього принципу дозволяє в повній мірі використовувати існуючі науково-технічні та виробничо-економічні можливості держави.

3. Розробка перспективних типів ББМ у складі інтегрованих сімейств, що створюються на уніфікованих шасі.

Наявність уніфікованої елементної бази розширює можливості ББМ щодо впровадження гнучкого реагування на зміни умов застосування, тобто можливості оперативної розробки та прийняття на озброєння нових типів бойових та машин забезпечення як специфічних комбінацій уніфікованих складових частин, а також можливості зміни в необхідному напрямку співвідношень між різними типами машин та тактико-технічними характеристиками кожної машини. Крім того, розширюються можливості щодо забезпечення однорідності зразків за рухомістю, захищеністю, маршовим можливостям, підготовці особового складу, спрощуються питання планування, експлуатації, ремонту та оснащення військ. Реалізація зазначеного принципу дозволить забезпечити:

адаптацію до умов застосування та задач, що вирішуються, шляхом варіювання (зміни) складу груп та характеристик ББМ, які до неї входять;

високу бойову та функціональну стійкість автономних груп ББМ – здатність зберігати закладені бойові можливості в умовах протидії противника;

можливість поповнення автономних груп ББМ новими типами, потреба в яких може бути викликана в процесі бойового застосування;

пристосованість до реалізації технічних характеристик шляхом вирішення питань поповнення боеприпасами, паливом, ергономічності, обслуговування та ремонту за допомогою спеціалізованого обладнання.

Висновки

Результати проведеного аналізу тенденцій розвитку збройної боротьби дозволяють стверджувати про необхідність реалізації нових принципів мережецентричних концепцій під час формування перспективних типів ББМ. З метою адаптації перспективних типів ББМ до ведення мережецентричних бойових дій визначено особливості їх застосування, обґрунтовано основні принципи формування.

Погляди, що викладені в статті, відрізняються від класичних та ґрунтуються на усвідомленні необхідності змін існуючих підходів щодо створення перспективних типів ББМ для успішного вирішення задач у нових умовах ведення збройної боротьби. Їх реалізація потребує певної переорієнтації тактичного мислення та формування нового образу мислення в області системотехнічного синтезу і застосування складних бойових систем.

Запропонований підхід не передбачає відмову від розвитку існуючих дорогих типів ББМ то тих пір, поки не буде створено систему необхідного інформаційного забезпечення бойових дій ББМ у вигляді розподілених пунктів управління, достатньої кількості засобів розвідки та обміну інформації.

Список літератури

1. Чельцов Б.Ф. Борьба за информацию на основе информации / Б.Ф. Чельцов, И.Ш. Заматдинов, С.А. Волков // Воздушно-космическая оборона. – 2009. – №3(46). – С.82–89.

2. Демидов Б.А. Системно-концептуальные основы деятельности в военно-технической области : в 3 кн. / Б.А. Демидов, А.Ф. Величко, И.В. Волощук. – К.: Технологичный парк, 2008. – Кн. 1: Концептуальные основы и элементы национальной безопасности. – 2004. – 736 с.

3. К теории боевых систем / Р.А. Голосов, Г.И. Сабуров, Э.Г. Шевелев, Н.Н. Харламов // Военная мысль. – 1990. – № 9. – С. 24–33.

4. Кружлов В.В. О вооруженной борьбе будущего / В.В. Кружлов // Военная мысль. – 1998. – № 5. – С.54–58.

5. Чельцов Б.Ф. Сетевые войны XXI века / Б.Ф. Чельцов, С.А. Волков // Воздушно-космическая оборона. – 2008. – №4(41). – С. 14–20.

6. Буренок В.М. Курс – на сетевую систему вооружения / В.М. Буренок, А.Ю. Кравченко, С.С. Смирнов // Воздушно-космическая оборона. – 2009. – №5(48). – С. 6–13.

7. Антонец Г.Г. Эпоха принципиально новых войн / Г.Г. Антонец, А.И. Куликов // Воздушно-космическая оборона. – 2011. – №5(60). – С. 48–62.

8. Cembrowski A.K. The Implementation of Network-Centric Warfare. Department of Defense. Office of Freedom of Information and Security Review, 05-S-0235. – 2005. – P.82.

9. Arquilla J. The new rules of war / J. Arquilla // Foreign Policy. – 2010. – №2. – P.4–11.

10. Демидов Б.А. Системно-концептуальные основы деятельности в военно-технической области : в 3 кн. / Демидов Б.А., Величко А.Ф., Волощук И.В.. – К.: Технологичный парк, 2008. – Кн. 2: Организационно-методические основы деятельности в военно-технической области. – 2008. – 1152 с.

11. Синников А.А. Управлять – значит предвидеть / А.А. Синников // Воздушно-космическая оборона. – 2012. – №5(66). – С. 36–45.

12. Дульнев П.А. Асимметрическое противодействие в сетевых войнах // П.А. Дульнев, В.Г. Ковалев, Л.Н. Ильин // Военная мысль. – 2011. – №10. – С.3–8.

13. Буренок В.М. Организационно-технический базис сетевых войн / В.М. Буренок // Военный парад. – 2010. – №1. – С.14–17.

14. Воробьев И.Н. От современной тактики к тактике сетевых действий / И.Н. Воробьев, В.А. Киселев // Военная мысль. – 2011. – № 8. – С. 19–27.

15. Защита танков / В.А. Григорян, Е.Г. Юдин, И.И. Терехин и др. – М.: МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2007. – 327 с.

16. Головачов Г. Бронетанковое вооружение в современной общевойсковой операции (бою) / Г. Головачов, С. Котов, А. Плешаков // Армейский сборник. – 2011. – №10. – С.30–35.

Надійшла до редколегії 14.11.2012

Рецензент: д-р техн. наук, с.н.с., М.І. Васильківський, Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил України, Київ.

ОБОСНОВАНИЕ ПРИНЦИПОВ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕРСПЕКТИВНЫХ ТИПОВ БОЕВЫХ БРОНИРОВАННЫХ МАШИН

А.Н. Куприненко

Рассмотрены тенденции развития вооруженной борьбы. Приведены особенности применения боевых бронированных машин в сетевых войнах. Обоснованы принципы формирования перспективных типов боевых бронированных машин.

Ключевые слова: сетевые войны, перспективные типы боевых бронированных машин.

JUSTIFICATION THE PRINCIPLES OF FORMATION OF PERSPECTIVE TYPES ARMORED COMBAT VEHICLES

A.N. Kuprinenko

The tendency of warfare are considered. The application features perspective types armored combat vehicles are given. The principles of formation of perspective types armored combat vehicles is justified.

Keywords: network-centric warfare, perspective types armored combat vehicles, armored combat vehicles.